

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора психологічних наук, доцента,
професора кафедри психології Інституту підготовки
кадрів Державної служби зайнятості України
Ткалич Маріанни Григорівни
на дисертаційне дослідження Тягур Любомири МIRONІВНИ
«Психологічна безпека освітнього середовища
як чинник самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу»,
представлену на здобуття наукового ступеня
PhD у галузі психології, спеціальність 053 Психологія**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Під впливом глобальних інформаційних перетворень, реформування системи освіти України, підвищення вимог до якості освіти та зміни в організації педагогічної роботи викладача педагогічних коледжів, що пов'язані з пандемією COVID-19, особливого значення набуває вивчення чинників, які сприяють самоактуалізації викладача педагогічного коледжу, зокрема, психологічної безпеки освітнього середовища.

Саме тому вважаємо тему дисертації Любомири МIRONІВНИ Тягур, присвячену дослідженню проблеми психологічної безпеки освітнього середовища як чинника самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу, надзвичайно актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. У дисертаційному дослідженні коректно визначено науковий апарат дослідження, структурні компоненти (мету, завдання, об'єкт, предмет, основні дефініції), що забезпечило логічність та послідовність наукових пошуків авторки на всіх етапах роботи. Відповідно розділи дисертації є чітко структурованими, у них логічно й виважено подані

результати теоретичного аналізу та емпіричного дослідження відповідно до визначених мети та завдань.

Так, у *першому розділі дисертації* «Теоретичні засади дослідження проблеми психологічної безпеки освітнього середовища як чинника самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу» у *межах першого завдання*: авторкою здійснено теоретичний аналіз та виокремлено основні теоретико-методологічні підходи до дослідження самоактуалізації. Імпонує, що в якості базового дисертанткою обрано саме підхід гуманістичної психології у річищі якої найбільш повно вивчено досліджуваний феномен.

У межах розв'язання *другого завдання* дослідження здійснено теоретичне обґрунтування сутності, показників та чинників самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів, а також впливу психологічної безпеки освітнього середовища на цей процес. Привертає увагу визначення дисертанткою змісту самоактуалізації викладача педагогічного коледжу як складного багатогранного процесу внутрішньої мотивації, спрямованої на розвиток професійних здібностей, розширення можливостей для професійного зростання, опанування нових компетентностей, формування творчої індивідуальності та креативності, цілісної реалізації потенційних можливостей особистості у педагогічній діяльності, що в цілому сприяють підвищенню якості освітнього процесу.

Привертають увагу чітко окреслені показники й організаційно-психологічні та індивідуально-психологічні чинники самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів, а також теоретичне обґрунтування впливу психологічної безпеки освітнього середовища для викладачів на їх самоактуалізацію.

Реалізуючи *третьє завдання*, що відображено у *другому розділі дисертації* «Емпіричне дослідження психологічної безпеки освітнього середовища та її впливу на самоактуалізацію викладачів педагогічного коледжу», дисертанткою визначено та охарактеризовано п'ять рівнів самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів. Результати емпіричного дослідження самоактуалізації показали, що лише кожний десятий викладач педагогічного коледжу

характеризується високим рівнем самоактуалізації, а отже, спрямований на професійне зростання, удосконалення професійних можливостей, опанування нових компетентностей та формування творчої індивідуальності. Іншим викладачам закладів фахової передвищої освіти властивий недостатній рівень самоактуалізації, що негативним чином може позначитися на якості їх професійної діяльності.

Не меншу тривогу викликають факти щодо неналежного рівня психологічної безпеки освітнього середовища для значної кількості досліджуваних викладачів, які почуваються незахищеними від погроз, ігнорування та недоброзичливого ставлення з боку інших учасників освітнього процесу, виконання завдань, що суперечать посадовим обов'язкам, неналежне стимулювання діяльності тощо.

Особливо цінним у межах даного розділу контексті теми дослідження є доведення впливу психологічної безпеки освітнього середовища на самоактуалізацію викладачів закладів фахової передвищої освіти. Відповідно за результатами емпіричного дослідженням показано, що психологічна безпека сприяє використанню можливостей освітнього середовища для успішної реалізації прагнення викладачів педагогічних коледжів до самоактуалізації.

У межах розв'язання *четвертого завдання*, результати якого представлені у третьому розділі дисертації «Особливості сприяння самоактуалізації викладачів в умовах психологічно безпечного освітнього середовища педагогічного коледжу», Любомирою Тягур розроблено та апробовано програму сприяння самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів з урахуванням психологічної безпеки освітнього середовища. Заслугує на позитивну оцінку ґрунтовний підхід до організації та проведення формувального етапу емпіричного дослідження, що дозволив підтвердити ефективність розробленої програми сприяння самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу з урахуванням психологічної безпеки освітнього середовища та доцільність її впровадження у практику освітнього процесу закладів фахової передвищої освіти.

Висновки, які робить автор, доволі чітко сформульовані та переконливі. Вони синтезують усі основні результати дослідження, засвідчують виконання поставлених завдань та досягнення мети дисертаційної роботи.

У цілому дисертація Любомири Миронівни Тягур виконана на належному науковому рівні, що підтверджує володіння здобувачкою теорією досліджуваної проблеми і відповідними методами наукового пошуку. Результати дослідження пройшли достатню апробацію під час масових наукових і науково-практичних заходах різного рівня, в яких брала участь дисертантка.

Наукова новизна отриманих результатів. Обґрунтовані здобувачкою результати наукового пошуку забезпечують новизну і вірогідність загальних висновків дисертації і загалом не викликають сумніву. До таких результатів можна віднести обґрунтування змісту й специфіки самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів; визначення організаційно-професійних та соціально-демографічних особливостей самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів; теоретичне обґрунтування й емпіричне доведення впливу психологічної безпеки освітнього середовища на самоактуалізацію викладачів педагогічних коледжів; розроблення та апробування програми сприяння самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів в умовах психологічно безпечного освітнього середовища; уточнення сутності понять «психологічна безпека освітнього середовища», «самоактуалізація викладача педагогічного коледжу», поглиблення знання про самоактуалізацію особистості та психологічну безпеку освітнього простору; розширення уявлення про їх показники та чинники.

Практичне значення Одержані Любомирою Миронівною Тягур результати дослідження мають вагоме практичне значення, яке полягає в тому, що отримані теоретичні положення дисертаційної роботи, щодо психологічної безпеки освітнього середовища та самоактуалізації викладачів коледжів можуть бути інтегровані в зміст семінарських і практичних занять із навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу; дібраний психодіагностичний

інструментарій можна використовувати для моніторингу психологічної безпеки освітнього середовища та визначення рівнів самоактуалізації викладачів коледжів; розроблена програма сприяння самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів в умовах психологічної безпеки освітнього середовища може застосовуватись для підвищення рівня самоактуалізації викладачів закладів вищої та фахової передвищої освіти.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Кількість та обсяг опублікованих праць переконує в належній апробації основних положень дослідження. Зміст дисертаційного дослідження висвітлено у 16 публікаціях, серед яких: 4 статей у фахових виданнях України, включених до переліку, затвердженого МОН України, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні (Угорщина), 11 публікацій у збірниках матеріалів і тез науково-практичних конференцій. Аналіз змісту зазначених публікацій свідчить про достатню повноту викладу в них основних положень дисертації.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Аналіз змісту дисертації свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності при викладенні результатів дисертаційного дослідження: усі положення дисертації, які використовує здобувачка для підтвердження авторської позиції, містять посилання на відповідні джерела. Це ж підтверджують надані дисертанткою відомості про перевірку рукопису дисертаційного дослідження Л. М. Тягур за допомогою автоматизованої системи «UNICHECK», з яких можна зробити висновок про відсутність у тексті її дисертації академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове та практичне значення здобутих дисертанткою результатів дослідження, все ж вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження й побажання до окремих положень дисертації.

1. У теоретичному розділі роботи окремі тези та наукові положення методологічного характеру з проблеми дослідження наведені лише в редакції

інших дослідників без їх критичного аналізу й обґрунтування власної наукової позиції.

2. У підрозділі 1.3. дисертації дуже докладно описується психологічна безпека освітнього середовища педагогічного коледжу та теоретично обґрунтовується її вплив на самоактуалізацію викладачів. Доцільно було б зазначену інформацію подати у вигляді узагальнюючих схем, рисунків або таблиць, що значно спростило б сприймання матеріалу.

3. На наш погляд, при аналізі особливостей результатів емпіричного дослідження недостатньо врахований гендерний аспект самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів.

4. Слід було б у третьому розділі дисертаційного дослідження подати практичні рекомендації спеціалістам (психологам) щодо використання програми сприяння самоактуалізації викладачів педагогічних коледжів з урахуванням психологічної безпеки освітнього середовища.

Указані зауваження й побажання мають дискусійний характер, не знижують теоретичної та практичної цінності проведеного дослідження, яке є цілісним і самостійним, має наукову новизну та практичне значення.

Загальний висновок:

Актуальність теми, самостійність та завершеність здійсненого дослідження, наукова новизна та практична значущість отриманих результатів дає підстави зробити такий загальний висновок: дисертаційна робота Тягур Любомири Миронівни «Психологічна безпека освітнього середовища як чинник самоактуалізації викладачів педагогічного коледжу» відповідає галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283) та вимогам Тимчасового порядку присудження ступеня

доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а її авторка – **Тягур Любомира Миронівна** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 «Психологія».

Офіційний опонент –

доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології
Інституту підготовки кадрів
державної служби зайнятості України

М. Г. Ткалич